

1. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige: Omfattning, förekomst och kunskapsproduktion

Charlotta Holmström

1.1 Inledning

I Sverige har kartläggningar gällande förekomst och omfattning av prostitution genomförts under olika perioder och med olika syften. Sedan sexköpslagen instiftades i Sverige år 1999 har Socialstyrelsen ett uppdrag från regeringen att regelbundet kartlägga situationen avseende prostitution i landet. Även Rikskriminalpolisen, kommuner, landsting och frivilligorganisationer sammanställer regelbundet kunskap om situationen i Sverige. Vid en närmare läsning av tillgängligt material avseende omfattning och förekomst framträder emellertid kunskapsluckor. Forskning som belyser omfattningen av fenomenet är begränsad.

Kunskapsluckorna kan finna sin förklaring i att produktion av kunskap om denna typ av fenomen är komplex. En viktig fråga är hur fenomenet avgränsas. Vilken typ av fenomen åsyftas, då man talar om prostitution? Vilken tolkning och/eller definition används? En annan viktig, mer konkret fråga, är frågan om tillgänglighet och tillträde. Prostitution är en, i stor utsträckning, dold verksamhet och dess dolda karaktär gör att studier och kartläggningar inte låter sig göras på något enkelt och självklart sätt.

1.2 Syfte

Föreliggande kapitel syftar till att redogöra för de uppgifter som finns att tillgå gällande prostitutionens utbredning i Sverige. Dessutom anläggs ett kunskapssociologiskt perspektiv på dessa uppgifter. Detta innebär att kunskapen om prostitution beaktas med utgångspunkt i premisserna för kunskapsproduktion. Framförallt diskuteras kontextens betydelse. I vilket sammanhang har kunskapen samlats in? Hur definieras och avgränsas prostitution i det aktuella sammanhanget och vilken betydelse har detta för den kunskap som genereras?

I artikelns första del presenteras aktuella uppgifter som nationella, regionala och kommunala aktörer presenterar i rapporter. I artikelns andra del diskuteras befintlig kunskap om förekomst och omfattning av prostitution i Sverige i ljuset av den kontext den är producerad i.

Artikeln baseras på rapporter och kunskapssammanställningar gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige från de senaste 30 åren. I första hand behandlas material som har publicerats de senaste tio åren. Som ett komplement har 10 informantintervjuer genomförts, med i huvudsak socialarbetare vid prostitutionsgrupperna i Sveriges tre storstäder, men även med polis, representanter från frivilligorganisationer och hälso- och sjukvård.¹ Artikeln baseras i första hand på det skriftliga materialet.

1.3 Historisk tillbakablick

Mellan 1847–1918, under mer än sjuttio år, fanns en kommunalt reglerad prostitution i Stockholm och i en del andra svenska städer. Denna så kallade reglementering av prostitutionen innebar att kvinnor skrevs in i register som ”offentliga kvinnor”. Som en konsekvens av reglementerings-systemet hade myndigheterna relativt god kunskap om omfattningen och förekomsten av prostitution, framförallt den synliga prostitutionen i de svenska storstäderna (Borg et al. 1981:94–95).

Syftet med reglementeringen var tudelat; dels syftade den till att begränsa spridningen av veneriska sjukdomar och dels syftade det till att

---

¹Då rapporter och annat skriftligt material bildar underlag anges referensen i texten. Information som är insamlad genom intervjuer refereras i noter.

kontrollera kvinnor i prostitution genom att tvinga dem att följa vissa regler avseende uppträdande på allmänna platser, bostadsförhållanden och dylikt². Enligt historikern Yvonne Svanström handlade reglementeringssystemet i huvudsak om att "hålla uppsikt" över kvinnor i prostitution (Svanström 2006:12). 1918 avskaffades reglementeringssystemet. Det blev därmed svårare att överblicka situationen, då kvinnor i prostitution inte blev övervakade på samma vis under efterföljande period. De uppgifter som finns att tillgå från den tiden gäller heller inte antal inskrivna utan berör antalet anhållanden, häktningar och annat som skedde i enlighet med lösdriverilagstiftningen (Svanström 2006:107). Efter 1951 sjönk antalet årliga ingripanden drastiskt då en skrivelse från inrikesdepartementet rekommenderade en mer begränsad tillämpning av lagen (Svanström 2006:109). Att döma av statistiken var den av myndigheterna kända prostitutionen starkt koncentrerad till Stockholm, Göteborg och Malmö (ibid.). Under 1970-talet började prostitutionen i Sverige successivt att uppmärksammas och definieras som ett socialt problem och en välfärdsfråga som angår alla.³ I samband med detta ökade kunskapsintresset under slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet genomfördes ett antal utredningar och forskningsstudier.⁴

---

² De fick genomgå veckovisa läkarundersökningar för att inte föra könssjukdomar vidare och utsattes för tvångsvård om de blev sjuka. Även deras levnadsförhållanden var reglerade, såsom vilka gator de fick vistas på, var de fick bo och vilka kläder de fick bära (Svanström 2006:12).

³ Vid slutet av 1970-talet utvecklades och förankrades successivt nya förhållningssätt till prostitutionen i Sverige. I samband med en utredning om "*Vissa klubbars och näringsställens sociala betydelse och struktur*" (Månsson & Larsson 1976) presenterades kunskap om prostitutionens organisation och omfattning. Studien fick stor uppmärksamhet och kom att utlösa en intensiv samhällsdebatt om könshandeln i Sverige (Månsson 1981:29). Successivt ledde denna debatt till att sociala myndigheter och polis inledde ett samarbete som syftade till att arbeta medvetet kring dessa frågor. I Malmö etablerades ett prostitutionsprojekt som dels bestod av uppsökande social verksamhet med inriktning kvinnor i prostitution och dels initierades ett forskningsprojekt som syftade till att kartlägga könshandelns omfattning och struktur i staden och analysera könshandelns orsaker (ibid.).

⁴ Dessa studier lade grunden till det sociala arbetet med prostitutionen i Sverige. Fokus låg på prostitutionen i Malmö, men projektet fick stort nationellt genomslag och följdes av att ett flertal andra socialt inriktade projekt etablerades i Sverige. Insatserna var under denna period inriktade på att erbjuda stöd till professionella och till människor i prostitution.

1.4 Kunskap om spridning, omfattning och uttrycksformer

Allt sedan 1970-talet har således ett flertal statliga och regionala utredningar och kartläggningar gällande prostitution i Sverige genomförts. I Socialstyrelsens senaste rapport om situationen i Sverige redovisas resultatet från en kvantitativ studie vars syfte var att undersöka kännedom om prostitution i Sveriges kommuner och polisdistrikt 2007. 100 slumpmässigt utvalda kommuner deltog i studien. Av dessa uppgav 17 kommuner att de känner till att prostitution förekommer i deras kommun. Ytterligare 17 kommuner angav att de tror att så är fallet. I polisdistrikten uppgav två av 17 polismyndigheter att de vet att det förekommer prostitution i deras distrikt. Inom 10 distrikt uttrycker man osäkerhet, men uppger att man tror att så är fallet. Omkring 1/3 av kommunerna och knappt 2/3 av polisdistrikten uppger således att de vet eller har skäl att tro att prostitution förekommer inom respektive upptagningsområde. Trots att dessa uppgifter delvis bygger på antaganden och inte ger en uppfattning om prostitutionens omfattning i skilda delar av landet, indikerar de att prostitution i Sverige inte enbart bör betraktas som ett storstadsfenomen.

1.4.1 Gatuprostitution

Enligt tillgänglig statistik har gatuprostitutionen minskat under de senaste 30 åren. År 1977 beräknades antalet kvinnor i gatuprostitution till ungefär 1 300. Det stora flertalet var verksamma i Stockholm, Göteborg och Malmö (Borg et al. 1981). I prostitutionsutredningen 1993 uppges antalet kvinnor i gatuprostitution vara ungefär 650 och i första hand finnas i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping (SOU 1995:15). År 2007 uppger Socialstyrelsen att antalet kvinnor i gatuprostitution i storstäderna är cirka 300: omkring 200 i Stockholm, ungefär 30 personer i Göteborg och drygt 70 personer i Malmö. Någon uppskattning av antal personer i gatuprostitution utanför storstadsregionerna presenteras inte (Socialstyrelsen 2007).

1.4.2 Internet

Samtidigt som gatuprostitutionen uppges ha minskat har Internet som arena för försäljning och köp av sexuella tjänster uppmärksammats i allt

större utsträckning. Delar av den prostitutionsverksamhet som tidigare varit synlig på gatan antas nu istället bedrivas via mobiltelefoni och Internet. Dessa beskrivs som mer dolda kontaktvägar, skyddade från insyn. Samtidigt uttrycks en osäkerhet kring huruvida utvecklingen av Internet har inneburit en faktisk ökning av antalet sexuella tjänster som säljs och köps.

På senare år har ett antal svenska kartläggningar och studier bidragit till ökad kunskap om sexhandelns uttryck och omfattning på nätet (Flink & Sjögren 2003, Månsson & Söderlind 2004, Johansson, Turesson & Borg 2006, Scaramuzzino & Malmström 2006, Scaramuzzino 2007, Olsson 2007, Socialstyrelsen 2000, 2007). I en nationell kartläggning 2007 påträffades 301 personer som annonserade om sexuella tjänster (Socialstyrelsen 2007). Av dessa var 247 kvinnor, 51 män och tre personer upp-gav inte kön. I en annan kartläggning av försäljning av sexuella tjänster på Internet begränsad till Stockholmsområdet, påträffades under en sex-månadersperiod 327 personer, varav 272 var kvinnor och 55 var män (Johansson, Turesson & Borg 2006). I ytterligare en kartläggning av sex-försäljning över Internet i Öresundsregionen påträffades 64 kvinnor och en man som sålde sex (Olsson 2007). Majoriteten av dessa hade sin hem-vist i Malmö (33), medan ett fåtal var bosatta i Danmark. Viktigt i sam-manhanget är att betona att kontaktmöjligheterna på Internet gör prostitu-tionen geografiskt rörlig. En kvinna som säljer sex, boende på en mindre ort, kan stämma träff med kunder i en större, mer anonym stad. Detta gör det svårt att avgränsa kartläggningar över prostitutionen på Internet geo-grafiskt.

Utöver de kartläggningar som fokuserar på säljare har två kartlägg-ningar med fokus på sexköp och sexköpare genomförts av prostitutions-gruppen i Malmö (Scaramuzzino & Malmström 2006, Scaramuzzino 2007). Dessa åskådliggör och belyser så kallade köparforum på nätet där sexköpare är aktiva, i interaktion med varandra och med säljare. Vidare uppmärksammar författarna till dessa kartläggningar att det finns fler ställen än dessa på nätet där det förekommer köp av sexuella tjänster. Prostitution påträffas även på så kallade sexchattar och kontaktsidor som egentligen är avsedda för att knyta kontakter utan betalning (Scaramuzzi-no & Malmström 2006:74). Några uppskattningar av antalet sexköpare på nätet görs emellertid inte då rörligheten, anonymiteten och komplexiteten gör det svårt att uppskatta antalet personer som köper sex på Internet i

regionen (ibid.). I rapporten fastställs emellertid att de som köper sex är många fler än de som säljer (ibid.).

Sammantaget ger dessa uppgifter en relativt oklar bild av omfattningen av prostitution över Internet i Sverige och kunskapen om denna ter sig osäker.

1.4.3 Mindre synliga arenor

I prostitutionsutredningen 1993 antogs att majoriteten av personer inom prostitutionen var verksamma i den ”mer osynliga inomhusprostitutionen”; på massageinstitut, i lägenhetsprostitution, i eskortservice och i så kallad call-girl service (SOU 1995:15). Grundat på resultat från en undersökning av inomhusprostitutionen i Göteborgs kommun 1992, uppskattades att ungefär 2/3 av kvinnorna i prostitution var verksamma i inomhusprostitution. År 1993 antogs att *minst* 1300 kvinnor var verksamma i inomhusprostitutionen (ibid.).

År 2007 förefaller kunskapen om mindre synliga arenor fortfarande vara begränsad. I aktuella rapporter återkommer antaganden om ”mer osynliga arenor”, ”dolda arenor”, ”stora mörkertal” och ”inomhusprostitution”. Möjliga kontaktytor och arenor för prostitution uppges vara massageinstitut, svartklubbar, lägenhetsbordeller, hotellbarer, solarier, sexklubbar och casinon. Kunskap om i vilken omfattning det förekommer prostitution på dessa kontaktytor och hur denna verksamhet är organiserad är emellertid begränsad. Inte desto mindre betonas vikten av att mindre synliga arenor beaktas i uppskattningar av prostitutionens omfattning. I en rapport från Malmö stad (2002) står exempelvis följande att läsa:

Det är ett välkänt faktum att den öppna gatuprostitutionen endast utgör en del av den totala prostitutionen. Man brukar säga att den öppna prostitutionen motsvarar en tredjedel av den totala prostitutionen. En förskjutning i förhållande mellan den öppna och den dolda prostitutionen har sannolikt inträffat i samband med kriminaliseringen av köpet av sexuella tjänster och den dolda prostitutionen får antas ha ökat (Malmö stad 2002:5).

I rapporten beskrivs omfattningen av den så kallade dolda prostitutionen som svår att uppskatta. En del kvinnor antas vara verksamma både i den öppna och den ”dolda” prostitutionen. Samtidigt tror man att flertalet av kvinnor i den så kallade dolda prostitutionen aldrig visar sig i den öppna

(ibid.). Enligt polisen i Stockholm förekommer prostitution bland annat i privata lägenheter, i samband med konferenser, på kryssningsbåtar och på olika restauranger (Stockholm stad 2006:8). Försök till kartläggningar av prostitution på hotell och restauranger har gjorts och görs i Stockholm, bland annat i samarbete med hotellpersonal. Några tydliga resultat från dessa har hittills inte presenterats. I en rapport från Göteborg ställer man sig emellertid frågande till antagandet om omfattningen av den ”dolda” prostitutionen och till att 2/3 av prostitutionsverksamheten förekommer inomhus:

Tidigare har vi alltid rört oss med en välgrundad uppskattning som ger vid handen att det skulle finnas dubbelt så många personer i den så kallade dolda prostitutionen – inomhusprostitutionen – som i den så kallade öppna – gatuprostitutionen. (...) . Om det stämde och i så fall fortfarande stämmer vet vi inte (Pettersson, Flink & Sjögren 2005:74ff).

Här efterlyses dock en grupp som man tror har ”försvunnit” från gatan. Den grupp som åsyftas är flickor, som är under 21 år och som ”tidigare utgjorde cirka 10 % av den totala populationen i den öppna gatuprostitutionen” (ibid.). Under en längre period har man i Göteborg sett en gradvis minskning av gruppen och endast påträffat några fåtal som är under 21 år. I interna diskussioner inom prostitutionsgruppen utgår man från att dessa flickor i prostitution eller i risk för att hamna i prostitution fortfarande finns kvar (Pettersson, Flink & Sjögren 2005:72). I första hand ser man det som troligt att kontaktytorna mellan köpare och säljare har förändrats och att fler kontakter sker på andra platser än i de traditionella gatuprostitutionsmiljöerna. Utvecklingen av kommunikationsvägar såsom mobiltelefoner och Internet antas ha lett till att sexsäljare inte behöver exponera sig på gatan i samma utsträckning som tidigare. I Göteborg tycker man sig också sedan en tid tillbaka ha sett att kontaktytorna för prostitutionen i större utsträckning än tidigare sker på offentliga platser som krogar och kaféer (Pettersson, Flink & Sjögren 2005). Mot bakgrund av dessa iakttagelser har det under hösten 2007 och våren 2008 genomförts en kartläggning av förekomst av sex mot ersättning bland ungdomar i Göteborgsområdet. I denna kartläggning beskrivs just Internet, krogen och kompisar som viktiga kontaktarenor och kontaktvägar för denna grupp (Abelsson & Hulusjö 2008).

1.4.4 Människohandel för sexuella ändamål

Kunskapen om förekomsten av människohandel för sexuella ändamål är liksom den om prostitution på mindre synliga arenor begränsad. År 2007 avstår Rikskriminalpolisen från att presentera siffror avseende antalet personer som kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål till och inom Sverige (Rikskriminalpolisen 2007:6). I Rikskriminalpolisens senaste rapport uppges att det i Sverige under 2006 har gjorts 26 anmälningar om människohandel för sexuella ändamål (ibid.). Enligt BRÅ:s statistik har det under 2007 gjorts 15 anmälningar gällande människohandel för sexuella ändamål (BRÅ 2008). Tidigare år har antalet kvinnor som har blivit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige uppskattats till 400–600 (Rikskriminalpolisen 2004:2).

Den information Rikskriminalpolisen har erhållit för 2006 handlar i första hand om handel med kvinnor och flickor under 18 år från Estland, Ryssland, Rumänien och Polen. Även ett mindre antal kvinnor och flickor från Bulgarien, Tjeckien, Nigeria, Thailand och Kenya har förekommit som målsäganden i utredningar under det aktuella året. Vidare uppger Rikskriminalpolisen att det under 2006 kommit uppgifter om att kvinnor och flickor från Lettland och Ukraina har rekryterats till Sverige för prostitutionsändamål. Rikskriminalpolisen rapporterar också att information ger vid handen att antalet kvinnor från Thailand ökar inom människohandel för sexuella ändamål i Sverige år 2006 (Rikskriminalpolisen 2007:6).

Enligt en representant från prostitutionsgruppen i Stockholm har antalet kvinnor med utländsk bakgrund ökat i gatuprostitutionen i Stockholm. Allt oftare får hon och hennes kollegor tala engelska. Kunskapen om denna grupp är emellertid liten. Huruvida det finns någon organisation bakom dessa kvinnor är oklart. I huvudsak är dessa kvinnor från Sydöstra Europa, (Albanien, Bulgarien och Rumänien), men även kvinnor från Sydamerika och Asien har påträffats.

Enligt Rikskriminalpolisen har försäljningen av sexuella tjänster delvis ändrat karaktär och sexköpare kan idag beställa kvinnor genom bokningscentraler i utlandet, via annonser på Internet. De beställda kvinnorna skickas till Sverige och resor och hotellrum bokas, enligt Rikskriminalpolisen, av hallickar och människohandlare. Sexköparna betalar kontant eller genom att sätta in pengar på ett konto och direktiv om tid och plats för sexköpet förmedlas över Internet eller per sms (Rikskriminalpolisen 2007:6). Detta förfaringssätt gör sexhandeln än mera svår att upptäcka för

polisen, menar Rikskriminalpolisen. I vilken omfattning människohandel för sexuella ändamål förekommer i Sverige är sålunda svårt att bedöma. I Rikskriminalpolisens rapport (ibid.) konstateras emellertid att erfarenheter av spaningsarbeten och telefonavlyssning av bordeller i Sverige visar att tillströmningen av sexköpare ofta inte är så stor som hallickarna önskar. Enligt Rikskriminalpolisen är det *uppenbart att förbudet mot köp av sexuell tjänst, den så kallade sexköpslagen, fortfarande fungerar som en barriär för människohandlare och hallickar att etablera sig i Sverige* (Rikskriminalpolisen 2007:6:8).

1.4.5 Mindre uppmärksammade grupper: Män som säljer sexuella tjänster till män och ungdomar som har erfarenhet av sex mot ersättning

Enligt 1993 års prostitutionsutredning är frågan om omfattningen av det man vid den tidpunkten benämner "homosexuell prostitution" omöjlig att besvara - dels på grund av svårigheter att skilja mellan "vanliga" homosexuella kontakter och kontakter i prostitutionssyfte och dels därför att den homosexuella prostitutionen här beskrivs som präglad av diskretion och osynlighet. Denna form av prostitution antas emellertid vid denna tidpunkt förekomma i olika former i såväl större som mindre städer (SOU 1995:130).

Idag har benämningen homosexuell prostitution ersatts av "manlig prostitution" eller "män som säljer sexuella tjänster till män". Männen verksamhet antas skilja sig från kvinnornas gällande motiv och arenor. Arenorna uppges vara klubbar/diskotek, porrklubbar och offentliga miljöer som parker och toaletter. Den manliga prostitutionen beskrivs som "rörlig, självständig, ofta utan inblandning av hallick och temporär" (Malmö stad 2002:10). År 2003 gjorde Prostitutionscentrums uppsökarenhet i Stockholm ett försök till en kartläggning av män som säljer sexuella tjänster till män i Stockholm. Studien identifierade 15 unga män i prostitution i Stockholms gatumiljöer. Ytterligare 15 unga män anges i kartläggningen vara verksamma i andra miljöer (Lidén & Keiseraas 2003). I en studie om ungdomars erfarenheter av sex mot ersättning presenteras emellertid mer generell kunskap om gruppen pojkar som säljer sex (SOU 2004:71). Resultaten från studien visar att 1,8 % av de 2 016 pojkar i årskurs tre på gymnasiet som besvarade enkäten hade erfarenhet av sex mot ersättning.

År 2007 är kunskapen om män som säljer sexuella tjänster fortfarande i behov av att utvecklas. I Socialstyrelsens rapport uppger två av de 12 polismyndigheter som svarat att de tror eller vet att prostitution förekommer i deras distrikt att de har uppgifter om män i prostitution. I Västra Götalands distrikt har man sett en ökning av transsexuella (f.d. män) på gatan och på Internet. Även i Norrbotten uppger man misstänkt prostitution i samband med ärenden om misshandel av transsexuella (f.d. män). Av de kommuner som är tillfrågade i studien anger endast två kännedom om män i prostitution (Socialstyrelsen 2007).

Utöver resultatet från studien gällande unga män som har erfarenhet av att sälja sex (SOU 2004:71) är uppgifter om eller uppskattningar av i vilken omfattning manlig prostitution förekommer svåra att finna. I Socialstyrelsens senaste kartläggning av försäljning av sexuella tjänster på Internet påträffades drygt 53 män som säljer sexuella tjänster (Socialstyrelsen 2007). Någon uppskattning av antalet män som säljer sex på andra arenor presenteras inte. Gällande kunskap om manlig prostitution över nätet säger en socialsekreterare som arbetar med att kartlägga prostitution på Internet att han inte känner till särskilt mycket om det:

”Om det är det så döljer dom sig i ”undergroundvärlden” (...). Det får man ju lägga specifikt, då får man ju titta- bara på det nästan, och gräva enbart i det. Dom använder sig av andra arenor- kontaktarna tas snabbare, till exempel på ett chattrum, eller var det nu kan vara...”Är du sugen?” Ja, så händer det någonting där på andra sidan. Och dom manliga... det är dom som vänder sig till kvinnor också, till exempel. Så finns det vissa sidor då, men det är ingen större omfattning härnere. Det är alltid svårt med mörkertal, egna hemsidor- det är rätt knepigt att hitta dom. Ibland länkar man till dom och ibland finns det dom som inte annonserar på dom vanliga ställena- som Sekreterarakademin och en del annat som har kommit upp nu något nytt sånt forum som – och så finns det dom som väljer att inte annonsera alls där, som bara har en egen hemsida- som ligger någonstans ute- den är inte alltid helt lätt att hitta.” (ur intervju med socialsekreterare, 2007)

En annan socialarbetare som arbetar med frågor kring prostitution menar att gruppen män som säljer sex är svår att arbeta med, då de inte söker sig till prostitutionsgruppen. Han och hans kollegor får helt enkelt inte kontakt med denna grupp.⁵ Ytterligare en annan informant uppger att den

---

⁵ Informantintervju 0804

manliga prostitutionen inte finns på gatan, utan på andra arenor såsom videoklubbar.⁶

När det gäller prostitution bland ungdomar efterlyser svenska myndigheter mer kunskap. Exempel på det går att finna i Göteborg, där man i ett flertal rapporter tar upp frågan kring vart de unga kvinnor, som tidigare sågs på gatan, har tagit vägen (Flink & Sjögren 2003). Trots att man efterlyser mer kunskap om unga kvinnor visar resultat från aktuella studier om sexualvanor bland ungdomar att det är fler pojkar än flickor som har erfarenhet av att sälja sex mot ersättning eller pengar (SOU 2004:71, Stockholms stad 2006). Resultaten från Svedin & Priebe (SOU 2004:71) undersökning visar att andelen pojkar med erfarenhet av sex mot ersättning eller pengar är större än andelen flickor. Detta resultat bekräftas också av andra studier. I en nätenkätstudie genomförd i Göteborgsområdet av Abellsson & Hulusjö (2008) uppger 80 av de 876 unga personer som har besvarat enkäten att de har erfarenhet av att ha sålt sex. Bland dessa 80 individer är 43 unga män och 37 unga kvinnor. Medelåldern på de individer som har svarat är 20 år.

1.4.6 Köpare

I en enkät som presenterades i Statens Folkhälsoinstituts rapport ”*Sex i Sverige*” 1998 svarade 12,7 % av de manliga respondenterna att de någon gång under sitt liv har köpt sex (Månsson 1998). Utifrån detta resultat konkluderas i rapporten att 1 av 8 män i Sverige har köpt sexuella tjänster och att mer än 400 000 män över 18 år någon gång under sin livstid har betalat för sexuellt umgänge. Denna siffra har sedan dess fått stor spridning. I Kuosmanens studie av attityder och förhållningssätt till sexköpslagen och av erfarenheter av sexköp i Sverige framkommer nya resultat.⁷ I studien svarar 8 % av männen att de har erfarenhet av sexköp. I jämförelse med Månssons undersökning 1996 tycks sålunda färre ha erfarenhet av sexköp i Sverige 2008.⁸

---

⁶ Informantintervju 0804

⁷ Se Kuosmanens artikel i denna rapport.

⁸ Kuosmanen ställer sig emellertid frågan om det handlar om en reell minskning eller om det handlar om någonting annat. I hans undersökning ligger fokus mer på det i lag reglerade sexköpet. Han resonerar också kring om benägenheten att svara på frågor om sexköp har minskat med anledning av att det har kriminaliserats.

Under 2006 vet fem av de 17 polismyndigheter som har tillfrågats att det har förekommit att personer har köpt sexuella tjänster i deras distrikt (Socialstyrelsen 2007). Sju av 17 svarar att de tror att det har förekommit. Av de 12 som vet eller tror att det har förekommit att personer har köpt sex i deras distrikt uppger nio att köparna har varit män, ingen har kännedom om kvinnliga köpare. Under 2007 gjordes sammanlagt 189 polisanmälningar gällande köp av sexuell tjänst (BRÅ 2008:17). Året innan, 2006, gjordes 163 anmälningar. Dessa siffror säger emellertid först och främst någonting om polisens arbete och prioriteringar och inte någonting om den faktiska omfattningen av sexköpare. I de kartläggningar om sexköp på Internet som finns tillgängliga konstateras att antalet sexköpare på nätet är betydligt högre än antalet säljare, men att det är svårt att uppskatta deras antal (Scaramuzzino 2007).

1.4.7 Sammanfattande bild

I betänkandet *Könshandeln* (SOU 1995:15) presenteras en kartläggning av den svenska könshandeln 1995. I denna uppskattas antalet kvinnor som säljer sexuella tjänster i Sverige vara 2 500. Sammanställningen av den befintliga kunskap som finns om läget i Sverige under år 2008 visar en betydligt lägre siffra: cirka 300 kvinnor i gatuprostitution och cirka 300 kvinnor och 50 män i prostitution på Internet. Detta är inte liktydigt med att antalet personer i prostitution i Sverige idag skulle kunna uppskattas till 650. Ett antal studier visar att personer i prostitution kan vara verksamma på flera arenor; exempelvis både på Internet och på gatan, vilket innebär att en del personer då skulle räknas flera gånger. Å andra sidan kan denna beräkning likväl vara en undervärdering, då den är beroende av hur det sociala arbetet är organiserat och vilka arenor som uppmärksammas. År 2007 vill Rikskriminalpolisen inte presentera några siffror gällande offer för människohandel för sexuella ändamål då dessa inte ger någon tillförlitlig bild av den faktiska situationen i landet. Snarare, menar man, säger uppskattningarna någonting om vilka resurser man har inom polisen och vilka prioriteringar som görs. Omfattningen av kvinnor i gatuprostitution i Sveriges tre storstäder förefaller vara relativt väl kartlagd. Något mer begränsad, men dock under utveckling, är kunskapen gällande kvinnor som säljer sex över nätet. Gällande män som säljer sex och kvinnor och män som säljer på andra arenor än gatan och

Internet är kunskapen ytterst begränsad. Även kännedom om förekomst och omfattning av prostitution utanför storstadsområdena är liten. Samtidigt tror man att merparten av prostitutionsverksamheten förekommer på mindre synliga arenor och platser.

1.5 Utgångspunkter, prioriteringar och kunskapssökande handlingar

Hur kan då de uppgifter och antaganden som presenteras ovan förstås? Lyckas de gemensamma ansträngningarna teckna en bild av situationen i Sverige? I genomgången av befintligt material framträder ett flertal bilder: gatuprostitutionen i Sverige är begränsad i sin omfattning, inomhusprostitution förekommer men dess omfattning är oklar, ungdomar som har erfarenhet av sexförsäljning är troligtvis verksamma på andra arenor än gatan, kunskapen om omfattning av människohandel för sexuella ändamål är tydligt begränsad och så är även kunskapen om förekomst och omfattning av män som säljer sex. För att kunna tolka de bilder som tecknas av prostitutionen och människohandeln i Sverige 2008 behöver de sammanhang de är tecknade i tas i beaktande. I det följande belyses och diskuteras kontextens betydelse för den kunskap om prostitution och människohandel för sexuella ändamål, som skapas och finns tillgänglig. Resonemanget organiseras kring en diskussion om *professionella utgångspunkter och definitioner av prostitution*.

Prostitution är ett i flera avseenden komplext samhällsfenomen. Sedan 1999 betraktas enligt svensk lagstiftning sexköp som en kriminell handling. Den kunskap som genereras gällande prostitution i Sverige kommer idag främst från de myndigheter som arbetar med frågan, främst socialtjänsten och polisen och i viss utsträckning hälso- och sjukvård. Utöver dessa myndigheters arbete är frågan aktuell även inom en del frivilligorganisationer. Den befintliga kunskapen är således selektiv och präglad av berörda myndigheters och organisationers inriktning på sociala och polisiära åtgärder, ett slags åtgärdsrationalitet.⁹ Syftet med att skapa kunskap inom ramen för denna typ av verksamhet är att utforma insatser mot prostitution och människohandel. De begrepp som används för att beskriva och hantera fenomenet bestämmer emellertid vilken typ av prostitution

⁹ Månsson (1987) diskuterar detta begrepp i en studie om det sociala arbetet med ungdomar.

som synliggörs och på vilket sätt detta görs. Företeelser som inte enkelt passar in i de begrepp som används förefaller förbli osynliga. I lika stor utsträckning som de polisiära och sociala insatserna har betydelse för tillgången på kunskap om prostitution i Sverige, präglas också den kunskap som finns tillgänglig av just dessa myndigheters och organisationers syn på vad som är prostitution och vilken typ av prostitution man bör organisera sitt arbete kring. Den kunskap som finns är präglad av dessa professioners *kunskapsmässiga selektivitet* (jfr Månsson 1987). Organiseringen av och prioriteringar inom dessa professioners verksamhet bestämmer den kunskap som genereras om fenomenet. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål konstrueras som specifikt avgränsade sociala och polisiära problem, följda av specifikt inriktade åtgärder som successivt ligger till grund för en specifik typ av kunskap om detta fenomen.

1.5.1 Professionella utgångspunkter

Den professionella utgångspunkten är således av betydelse för vilken kunskap som skapas. I stor utsträckning har befintlig kunskap om omfattning av prostitution samlats in genom prostitutionsgruppernas uppsökande arbete på gatan och i viss utsträckning på nätet. När det gäller omfattning av människohandel för sexuella ändamål och uppskattningar om antalet sexköpare är de uppgifter som finns tillgängliga baserade på antalet polisanmälningar och domar. Därmed begränsas den kunskap som finns tillgänglig till 1) hur prostitutionsgrupperna organiserar sitt arbete och var de väljer att bedriva uppsökande arbete och 2) vilka anmälningar som kommer in till polisen, vilka resurser polisen lägger ner på spaningsarbete och vilka ärenden man inom polis och rättsväsende prioriterar.

Prostitutionsgruppernas verksamhet har under en lång period varit inriktad på strukturellt arbete, rådgivnings- och behandlingsarbete och uppsökande arbete. Från att prostitutionsgrupperna i Sveriges tre storstäder har organiserat sin verksamhet utifrån en befintlig och synlig gatuprostitution, börjar man nu successivt orientera sig mot nya arenor och söker ny kunskap. Man utgår från att prostitutionsverksamheten har flyttat ”inomhus”. De uppgifter som finns tillgängliga gäller emellertid fortfarande i stor utsträckning gatuprostitutionen och genereras i första hand genom det uppsökande arbetet där. I Malmö, Göteborg och Stockholm förekommer gatu-

prostitutionen på geografiskt avgränsade platser. Genom uppsökande arbete på dessa platser noterar och registrerar prostitutionsgrupperna regelbundet de personer som påträffas, i syfte att få en uppfattning om hur situationen ser ut och vilka förändringar som sker. Prostitutionsgruppen uppmärksammar därmed nya personer på gatan relativt snabbt. Oftast rör det sig här om kvinnor, då de områden prostitutionsgrupperna bedriver uppsökande arbete på, är just arenor där kvinnor säljer sexuella tjänster till män. En del kvinnor går däremot inte ner på gatan, utan använder sig av mobiltelefon.¹⁰ Män väljer andra offentliga arenor som kontaktytor. Att det uppsökande arbetet avgränsas till specifika gator innebär därmed att kunskapen om de personer som inte befinner sig där, utan i första hand använder sig av mobiltelefon, eller befinner sig på andra offentliga arenor, begränsas.¹¹

I takt med att den synliga gatuprostitutionen har minskat har det förebyggande arbetet och rådgivnings- och behandlingsarbetet också fått ökat utrymme i verksamheten. Möjligheterna att generera ny kunskap på och om fältet begränsas således ytterligare. Samtliga tre prostitutionsgrupper kombinerar det uppsökande arbetet på gatan med att även arbeta uppsökande på Internet. Samtidigt beskrivs svårigheter med att bedriva uppsökande arbete på nätet. I första hand gäller detta svårigheter att nå ut till målgruppen. När det gäller uppsökande arbete på andra arenor varierar aktiviteten och ambitionen mellan prostitutionsgrupperna. Även om det både i Göteborg och Stockholm finns så kallade sexklubbar, arbetar prostitutionsgrupperna inte med uppsökande arbete på dessa arenor. Man vet inte i vilken utsträckning det förekommer prostitution där. När det gäller andra arenor såsom hotell och restauranger har man på en del håll inlett samarbete med relevanta aktörer i syfte att kartlägga verksamheten. Något kontinuerligt uppsökande arbete bedrivs emellertid inte, i nuläget, på andra arenor. Sålunda präglas den kunskap om prostitutionens omfattning och förekomst i stor utsträckning av prostitutionsgruppernas organisering och fokus. En nyorientering mot nätet genererar mer kunskap om verksamheten där. Samtidigt nämns ofta andra arenor som aktuella och relevanta. Med jämna mellanrum upprepas idéer om mörkertal och föreställningar om att 2/3 av prostitutionen förekommer inomhus, ibland förefaller denna uppskattning tas för given.

---

¹⁰ Informantintervju 0802

¹¹ *ibid.*

I frågan om människohandel för sexuella ändamål och att uppskatta antalet offer betonar också Rikskriminalpolisen att det antal som uppdragas i Sverige är avhängigt av de resurser som polisen lägger ner på att påträffa denna typ av brottslighet. Polisens insatser kan skifta såväl geografiskt som över tid, vilket gör uppskattningar osäkra. Även svårigheter att identifiera eller lokalisera de flickor och kvinnor som kan komma att nämnas under telefonavlyssning eller iakttas under spaning, anges som skäl till att avstå från att göra uppskattningar i antal. Ytterligare en sak som försvårar möjligheten att uppskatta antalet offer för människohandel är att flera av utredningarna resulterar i domar om koppleri/grovt koppleri (Rikskriminalpolisen 2007:6) istället för människohandelsbrott. Straffvärdet kan då få betydelse för vilken typ av brottslighet polisen väljer att arbeta med och engagera sig i. Polisens kännedom om människohandel för sexuella ändamål är också i allra högsta grad avhängig allmänhetens uppmärksamhet och anmälningsbenägenhet.

Ambitionen med sexköpslagstiftningen 1999 var att förmedla och förankra ett tydligt perspektivskifte gällande prostitution. Från att tidigare ha lagt stort fokus på kvinnan i prostitution flyttades nu fokus och ansvar över till den köpande mannen. Denna ambition avspeglas emellertid inte i den kunskap om förekomst och omfattning som idag finns tillgänglig. Fokus ligger här fortfarande i stor utsträckning på sexsäljare och i mindre utsträckning på sexköpare, trots att tanken bakom lagstiftningen var just att se prostitutionsverksamheten i sin helhet med två, ibland fler, inblandade parter, inte enbart med den säljande.

Sammanfattningsvis präglas kunskap om omfattningen av prostitutionen i Sverige idag av ett slags professionell selektivitet. Den genereras i stor utsträckning genom myndigheters kontakt med prostitutionen, i första hand genom prostitutionsgruppernas kontakt med kvinnor i prostitutionen som söker eller potentiellt kommer att söka stöd och hjälp. Kunskapen präglas av verksamhetens inriktning mot sociala insatser: prostitutionsgruppernas uppsökande arbete på gatan och rådgivning och behandling till dem som tar kontakt med verksamheten. I vilken utsträckning det förekommer prostitution på andra arenor och i vilken omfattning andra aktörer är verksamma inom prostitutionen, men inte söker kontakt med myndigheter, vet man betydligt mindre om. Detta gäller såväl köpare som säljare. För att kunna göra tillförlitliga bedömningar om verksamheten och kartläggningar gällande omfattningen av prostitution i Sverige krävs

således en tydligare insyn på ett flertal olika arenor. En sådan insyn i prostitutionsformernas olika världar förefaller inte finnas idag.

1.5.2 Definitioner av prostitution

Kunskap om förekomst och omfattning försvåras av att prostitutionsverksamhet inte enkelt låter sig avgränsas genom en definition. Gränserna kan vara flytande (Scaramuzzino 2007) och fenomenet kan beskrivas som mångfacetterat och differentierat. I 1993:års prostitutionsutredning definieras prostitution som ”*Prostitution är när minst två parter köper eller säljer sexuella tjänster mot ersättning (vanligen ekonomisk) vilken utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten*” (SOU 1995:15). Denna definition används också i Socialstyrelsens rapporter om kännedom om prostitution såväl 1998–1999 som 2003 (Socialstyrelsen 2000, Socialstyrelsen 2004). Går det emellertid att entydigt avgränsa prostitution från andra sexuella förbindelser? I en annan av Socialstyrelsens rapporter (Socialstyrelsen 2000) beskrivs kvinnorna i prostitution som en heterogen grupp:

”[V]issa har prostitutionen som en heltidsverksamhet i bemärkelsen att de prostituerar sig under en lång tid och vid ett flertal tillfällen. Andra – vilket förmodligen utgör den största gruppen – prostituerar sig vid enstaka tillfällen, kanske under en månads tid eller vid en enstaka tidpunkt” (ibid.).

I en utvärdering av Malmö stads prostitutionsstrategi (Laanemets 2007:21–23) diskuteras just frågan kring avgränsning av prostitution. Laanemets hänvisar till sociologen Järvinens (1990) resonemang som konkluderar att det är svårt att avgränsa prostitution från andra sexuella förbindelser. Enligt Järvinen kan möjligen ett antal variabler hjälpa till att skilja prostitution från andra sexuella förhållanden. Den ekonomiska inramningen ser hon som en variabel. Graden av offentlighet, social status och karriär nämner hon som andra. Samtidigt menar hon att samhällets intresse av att formulera en tydlig gräns mellan prostitution och icke-prostitution kan betraktas som ett sätt att skilja ärbara kvinnor från de icke-ärbara, det vill säga kvinnor i prostitution. Diskussionen om avgränsning av prostitution grundar Laanemets även på kriminologerna Pettersson och Tibys studie (2003), i vilken de belyser svårigheterna med att finna en tydlig definition av fenomenet prostitution. Utifrån en kvalitativ intervjustudie med representanter från myndigheter och frivilligorga-

nisationer som arbetar med frågor kring prostitution undersöker Pettersson och Tiby intervjupersonernas förståelse för fenomenet prostitution. Författarna finner tre återkommande, centrala teman i intervjupersonernas förståelse av fenomenet: *gränsen mellan prostitution och icke-prostitution*, *graden av exponering* och *manlig prostitution*. Tiby och Pettersson finner att representanterna för polis och socialtjänst uttrycker en tydligt snävare definition av prostitution än representanterna från frivilligorganisationerna och vården. Ju mer uppsökande och myndighetsutövande verksamheten är, desto snävare förefaller gränserna för vad som är prostitution, konkluderar författarna. Ju mer äktenskapsliknande prostitutionen är, desto osynligare blir den för dessa verksamheter. I en förlängning försvårar denna snäva definition möjligheterna att uppmärksamma och arbeta med andra former av prostitution, än den direkt synliga gatuprostitutionen. Kvinnorna på gatan är exponerade på ett sätt som gör att tolkningen och definieringen av dem som kvinnor i prostitution är tydlig. Detta får i sin tur konsekvenser för frågor kring och kunskap om den manliga prostitutionen. Då denna inte är tydligt exponerad på de arenor representanterna för myndigheterna känner till och arbetar på faller denna form av prostitution utanför de definitioner av prostitution de arbetar med, menar Tiby och Pettersson. I en förlängning erbjuds personer som är aktiva på dessa platser och arenor inte hjälp och stöd.

Detta resonemang går tydligt att applicera på det material som har sammanställts i denna artikel. Även om studien inte tydligt fokuserar på definitioner av prostitution framträder specifika avgränsningar och definitioner av fenomenet i befintlig kunskap om omfattning av prostitution. I prostitutionsgrupperna har det uppsökande arbetet varit inriktat på kvinnor i gatuprostitution och här är graden av exponering betydelsefull. Kunskapen om denna form av prostitution är ganska god. När nu situationen tenderar att förändras söker man efter nya arbetsformer och nya kunskapssökande metoder. I en rapport resonerar författarna Flink och Sjögren (2003) kring möjligheterna att skapa kunskap om ”dolda” arenor och svårigheterna med att bedriva uppsökande arbete på dessa:

”De dolda arenorna har alltid varit de största, om man utgår från antalet individer. Men de är samtidigt de svåraste att arbeta med. Svårigheterna är bland andra att som socialarbetare tvingas träda in i säljarnas mer privata sfär i form av lägenheter, ateljéer, hotellrum eller restauranger. En annan svårighet är det faktum att den här delen av könshandeln är just dold. (...) på restaurangen kan

det vara väldigt svårt att skilja på kontakttagande av prostitutionskaraktär och kontakttagande av annan karaktär. Om det ska vara möjligt måste väldigt mycket arbetstid läggas på att studera enbart ett ställe. Frågan som följer är om det är värt att lägga så mycket tid på detta. En annan fråga är hur man närmar sig säljaren om man ser tecken på prostitution.” (Flink & Sjögren 2003:6).

Svårigheterna med att närma sig säljares ”privata sfär” och att inomhusprostitutionen just förekommer i det fördolda gör att man undviker att arbeta uppsökande där. Man anger också svårigheter att avgöra huruvida kontakttagande på andra offentliga platser än gatan, är av prostitutionskaraktär eller ej. Detta resonemang går tydligt att koppla till Tiby och Petterssons resonemang kring definitioner av prostitution och graden av exponering.

Emellertid görs idag en hel del försök att bilda sig en uppfattning om förekomst och omfattning av prostitution bortom gatan. En kartläggning av ungdomar som säljer sex i Göteborgsområdet har nyligen publicerats (Abelsson & Hulusjö 2008), ett samarbete med aktörer inom hotellbranschen är på gång i Stockholm och en rad kartläggningar av förekomst av sexköp och sexförsäljning på nätet har genomförts i Malmö, Stockholm och Göteborg. I dessa visar sig andra typer och former av *prostitutioner*: unga män och kvinnor som har erfarenhet av att tillfälligt ha sålt sex, kvinnor och män som säljer sex tillfälligt och köpare och säljare som interagerar och debatterar på nätet. I detta sammanhang är det relevant att resonera kring antagandet, som är återkommande i rapporterna och intervjuerna, om prostitutionens ”flytt inomhus” och hur denna eventuella flytt kan tolkas. Enligt sociologen Elisabeth Bernstein (2007) håller prostitutionsverksamheten i nordamerikanska och västeuropeiska städer på att förändras. Här menar Bernstein att den moderna prostitutionen som har karaktäriserats av ”offentliga kvinnor” och snabbt sex i utbyte mot pengar idag har bytts ut. Prostitution präglas istället, i allt större utsträckning, av någonting annat, menar Bernstein:

”When sex workers advertise themselves as ”girlfriends for hire” and describe the ways in which they offer not merely eroticism but authentic intimate connection for sale in the marketplace, when overworked high-tech professionals discuss their pursuit of emotional authenticity within the context of paid sexual transactions, and when municipal politicians strategize about the best means to eliminate the eyesore of street prostitution while encouraging the

development of corporate "gentleman's clubs" we are witnessing the unfolding of precisely this transformation" (Bernstein 2006:7).

Om denna utveckling gäller även för svenska förhållanden blir en nyorientering av det sociala arbetet med frågorna ännu viktigare. Mot bakgrund av en kartläggning av sexförsäljning på nätet berättar en representant från prostitutionsgruppen i Malmö om hur han nu söker kontakt med nya målgrupper, exempelvis de tjejer som säljer över nätet. Han menar att det finns en tydlig skillnad mellan kvinnor som säljer sex på nätet och kvinnor som säljer sex på gatan. Enligt honom går transaktionen på gatan snabbt; "*tjugo minuter och sedan är man ute igen*".¹² Över nätet säljer kvinnor "mer"; de säljer tid och behöver leverera mer. Bernstein menar att prostitutionsverksamheten generellt håller på att förändras i Västeuropa och Nordamerika:

"The defining features of modern street prostitution (the prostitute as public, and therefore disreputable woman; the exchange of cash for expedient sexual release as ideological antithesis to private-sphere sex and love) have become increasingly muted. In their place has emerged a brave new world of commercially available intimate encounters that are subjectively normalized for sex workers alike." (ibid..)

Huruvida detta resonemang överhuvudtaget passar in i en svensk kontext är svårt att avgöra. En informant från en av prostitutionsgrupperna upplever emellertid att hon och hennes kollegor alltid är "steget efter", när det gäller utvecklingen av prostitutionsverksamheten. Tydligt är att prostitutionsgrupperna står inför nya uppgifter och nya inriktningar gällande arbetet med prostitutionsfrågorna. I ett första led framträder tydliga behov av ny kunskap om nya grupper och arenor. En sådan kan förhoppningsvis i en förlängning vidga förståelsen för *olika typer av prostitutioner* och därmed också för *olika typer av behov*.

1.6 Diskussion

Under de senaste trettio åren har det gjorts ett antal försök att studera förekomst och omfattning av prostitution i Sverige. Socialstyrelsen har

---

¹² Informantintervju 0712

sedan sexköpslagen instiftades 1999 ett uppdrag från regeringen att samla kunskap om prostitutionens innehåll, omfattning och utveckling i Sverige. Myndigheten publicerar rapporter gällande "kännedom om prostitution" ungefär vart tredje år. Dessa kan emellertid snarare betraktas som ett slags "temperaturmätningar" än som systematiska kartläggningar som belyser omfattning, förekomst och utveckling. Rikskriminalpolisen sammanställer också sedan en tid tillbaka regelbundet kunskap om människohandel och redogör bland annat för antal anmälningar och domar i fall som berör människohandel för sexuella ändamål. Något enhetligt grepp om att kontinuerligt och systematiskt samla in och sammanställa kunskap om prostitutionens och människohandelns förekomst och utveckling i Sverige förefaller däremot inte finnas idag.

Sett ur ett historiskt perspektiv har den svenska statens syn på fenomenet prostitution gått från att betrakta det som ett ordningsproblem som ska kontrolleras och regleras till att idag betrakta det som ett socialt och framförallt jämställdhetsproblem, som bör bekämpas. Samhällets perspektiv på prostitution har ändrats över tid och så har även dess insatser och åtgärder. I samband med denna förändring och skiftade fokus, från reglering av de kvinnor som sålde sex till att kriminalisera de män som köper sex, har det genererats ny kunskap, framförallt genom det sociala arbetets praktik och genom forskning inom socialt arbete. Trots förändrat perspektiv på fenomenet förefaller samhällets uppmärksamhet fortfarande vara riktad mot en viss typ av prostitution: den synliga prostitutionen, med kvinnor som säljare och män som köpare.

Att definiera sociala problem kan, enligt Laura María Agustín (2007), betraktas som en form av maktutövning: "The power to define problems, terms and solutions rests with a social agent, who debate how to get Others to behave differently, even save them from themselves - the disadvantaged, unruly, victimised, unhappy, offensive, addicted" (Agustín (2007:194). Men, menar Agustín, att konstatera att sociala problem är sociala konstruktioner, definierade av samhällsaktörer med makt innebär inte att man hävdar att det inte existerar orättvisor eller problem att lösa. Snarare är det anspråken på problemens objektivitet som Agustín vänder sig mot: "As constructions they can change. No single objective reality or monolithic power exists" (ibid.). Kanske är det just en sådan förändring av konstruktionen av prostitution som håller på att utvecklas. En nyorientering av det sociala arbetet är på gång och väcker förhoppningar om ny

kunskap, en kunskap som kan ta sin utgångspunkt i en differentierad och mångfacetterad prostitutionsverklighet, där olika aktörer formulerar olika behov.

Referenser

- Abelsson J & Hulusjö A (2008): I sexualitetens gränstrakter – en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd som säljer och byter sexuella tjänster, Göteborg stad, Social resursförvaltning, Prostitutionsgruppen
- Agustín L M (2007): Sex at the margins, Migration, Labour Markets and the Rescue Industry, Zed Books, London & New York
- BRÅ (2008): Kriminalstatistik 2007, rapport 2008:17, Brottsförebyggande rådet, Stockholm
- Bernstein E (2007): Temporarily yours, Intimacy, Authenticity and the Commerce of Sex, Chicago Press, Chicago
- Borg A et. al (1981): Prostitution, beskrivning, analys, förslag till åtgärder, Publica, Helsingborg
- Flink J & Sjögren T (2003): Klicka, välj, köp och sälj, Att söka upp säljare av sexuella tjänster på nätet, FOU i Väst, Göteborgsregionens kommunalförbund
- Johansson M, Turesson P & Borg A (2006): Slutrapport från projektet Nätprostitution, Prostitutionsenheten, Socialtjänstförvaltningen Stockholm
- Järvinen M (1990): Prostitution i Helsingfors, en studie i kvinnokontroll, Åbo; Åbo akademis förlag
- Laanemets L (2007): Från policy till verksamhet, Implementering av Malmös strategi mot prostitution, FoU rapport 2007:4, Malmö
- Lidén K & Keiseraas Ö (2003): Kartläggning av män som säljer sex till män i Stockholm, Uppsökarenheten, Socialtjänstförvaltningen, Stockholms stad
- Malmö stad (2002): Strategi för utveckling av arbetet mot prostitutionen i Malmö, Stadsdelsfullmäktige Centrum, Malmö stad
- Månsson S-A & Larsson S (1976): Svarta affärer– utredning om vissa klubbar och näringsställens sociala betydelse och struktur, Socialförvaltningen, Malmö
- Månsson S-A (1981): Könshandelns främjare och profitörer, om förhållandet mellan hallick och prostituerad. Doxa, Lund
- Månsson S-A (1987): Kunskapsproblemet i socialt arbete – några funderingar från en projekthorisont, Nordisk Socialt Arbeid nr. 2, årg 7:47-61, Universitetsförlaget Nordiska Socionomförbundens Samarbetskommitté
- Månsson S-A (1998): Den köpta sexualiteten. I: Lewin B (red.), Sex i Sverige - om sexuallivet i Sverige 1996. Stockholm: Folkhälsainstitutet
- Månsson S-A & Söderlind P (2004): Sexindustrin på nätet, aktörer, innehåll, relationer och ekonomiska flöden, Égalité, Stockholm
- Olsson N (2007): När prostitutionen flyttade in till vardagsrummet, Stadsdelsförvaltningen Centrum, Malmö stad
- Petersson E, Flink J & Sjögren T (2005): "Sexuellt utespring" sa Skå-Gustav på sin tid - en studie om flickor och prostitution". I: Aspenbäck m.fl. (red) Socialt utsatta flickor, erfarenheter ur fältets och forskningens perspektiv

- tiv, FOU i Väst, Göteborgsregionens kommunalförbund
- Pettersson T & Tiby E (2003): Skapande och återskapande av prostitution. I: Lander I, Pettersson T & Tiby E (red.) *Feminiteter, maskuliniteter och kriminalitet, Genusperspektiv inom svensk kriminologi*, Studentlitteratur, Lund
- Rikskriminalpolisen (2004): Människohandel för sexuella ändamål, Lägesrapport 6, 1 januari - 31 december 2003, Rikskriminalpolisen, Underrättelsetjänsten, Illegal invandring, RKP KUT Rapport 2004:2
- Rikskriminalpolisen (2007): Människohandel för sexuella och andra ändamål, Lägesrapport 9 1 jan-31 dec 2006, RKP KUT Rapport 2007:6
- SOU 1995:15: *Könshandeln, betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning*, Fritzes, Stockholm
- SOU 2004:71: *Sexuell exploatering av barn i Sverige*, Socialdepartementet, Stockholm
- Scaramuzzino G (2007): *Sexhandelns sociala geografi, Uppföljande kartläggning av sexköp med utgångspunkt i Öresundsregionen och med fokus på kunderna i prostitutionen, KAST Köp av sexuella tjänster, Centrum stadsdelsförvaltning, Malmö stad*
- Scaramuzzino G & Malmström S (2006): *Kartläggning av köp av sexuella tjänster på Internet i Öresundsregionen, 2006-01-01-2006-07-31, Stadsdelsförvaltning Centrum, Malmö stad*
- Socialstyrelsen (2000): *Kännedom om prostitution 1998–1999, SoS-rapport 2000:5*, Stockholm
- Socialstyrelsen (2004): *Kännedom om prostitution 2003*, Socialstyrelsen, Stockholm
- Socialstyrelsen (2007): *Kännedom om prostitution 2006*, Socialstyrelsen, Stockholm
- Stockholms stad (2006): *Socialt program för att minska prostitution 2006-07-01-2010-06-30*, Socialtjänstförvaltningen, Stockholm
- Svanström Y (2006): *Offentliga kvinnor, Prostitution i Sverige 1812–1918, Ordfront, Stockholm*